

Lopend *Vuur*

Onverhard wandelen

Nivon 100 jaar oud – het Groene Hartpad

Interview met Ineke Thierauf

Ontbrekende schakels

Een passie voor pontjes

Odewandeling Schin op Geul

Van de redactie

In dit nummer een interview met Ineke Thierauf, die na zo'n 10 jaar in het bestuur te hebben gezeten, afscheid neemt. Naar aanleiding van een gesprek over het belang van veerponten voor wandelaars gingen we op zoek op internet en vonden een verrassend complete website. Dat was aanleiding de maker daarvan, Wim Kusee, te interviewen. Van het Groene Hartpad heeft het 100-jarige Nivon een nieuwe gids uitgebracht; reden voor ons hier aandacht aan te besteden. Drie pensionado's uit Leiderdorp stuitten op wandelverbindingen die onderbroken zijn en brachten deze in kaart met de titel 'Ontbrekende schakels'. Dit keer aandacht voor een prachtige odewandeling in Zuid-Limburg vanuit Schin op Geul. Tenslotte in de rubriek Regionieuws goed en slecht nieuws over spookrusingen: de NABO bij Bodegraven (Nieuwerbrug) lijkt nu echt vervangen te gaan worden door een voetgangerstunnel. Bij Leyduin echter zou er een tunnel komen, maar ligt het plaatselijk bestuur dwars.

We hopen dat u dit nummer met plezier zult lezen.

Jan Rijnsburger Ridder in de Orde van Oranje-Nassau

Maandag 18 maart ontving Jan Rijnsburger de koninklijke onderscheiding uit handen van de burgemeester van Vlaardingen.

Jan is één van de eerste leden van TeVoet. Direct na de oprichting legde hij de fundamenten voor de regio Zuid-Holland. Hij bouwde deze mede verder uit tot het Wandeloverleg Zuid-Holland. Jan is voorzitter van TeVoet geweest, regiovertegenwoordiger, en gewoon bestuurslid. Op dit moment is hij bestuurslid/redactielid Lopend Vuur.

Hij is niet alleen actief in TeVoet, maar was vanaf 1999 tot zijn verhuizing naar de Achterhoek ook een actief lid van de Werkgroep Paden van de Midden-Delfland Vereniging en leverde daarmee een wezenlijke bijdrage aan de leefbaarheid van Midden-Delfland. Daarnaast was hij sinds 2020 markeerder van een deel van het Zuid-Hollandse deel van het Grote Rivierenpad.

Bij het ter perse gaan van dit nummer ontvingen wij het droeve bericht dat Els Sips, partner van Jan Rijnsburger, op 7 april j.l. is overleden.

Colofon

Lopend Vuur is het ledenblad van de vereniging TeVoet. Het verschijnt drie maal per jaar.

Jaargang 30 • nummer 1 • april 2024

Redactie

Bert de Boer, Alice Drenthe, Arie de Jong, Constance Kemperman en Jan Rijnsburger. Daarnaast werkten aan dit nummer mee: Nico van Delft, Diny van Faassen, Jos van der Heide, Eeffien Huizing, Jeroen Jacobse, Peter Oosterling, Irene Janssen.

Reacties en bijdragen kunnen worden gezonden naar: redactielopendvuur@tevoet.nl.

Vereniging

TeVoet ziet zichzelf als de vereniging van hoeders van het onverharde pad. TeVoet behartigt in Nederland al ruim 25 jaar de belangen van de recreatieve wandelaar en zet zich in voor behoud, verbetering en uitbreiding van onverharde paden. TeVoet streeft naar een wandelinfrastructuur die goed toegankelijk en bewegwijzerd is en die de mogelijkheid biedt cultuurhistorische en landschappelijke waarden te beleven. De vereniging staat ten dienste van de leden, die vooral lokaal en regionaal als vrijwilligers actief zijn.

Lidmaatschap

Voor het aanmelden van nieuwe leden en voor verhuisberichten: Ledenadministratie TeVoet, Antwoordnummer 47, 3350 VB Papendrecht (postzegel niet nodig), ledenadministratie@tevoet.nl. Bankrekening NL95 TRIO 0320 6261 05 ten name van TeVoet. Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt € 25,- per jaar. Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie. Elke opzegging wordt bevestigd. Is de bevestiging niet binnen twee weken door de opzegger ontvangen dan is de opzegging niet bij TeVoet terecht gekomen. TeVoet is erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Bestuur

Jeroen Jacobse (voorzitter@tevoet.nl)
Berry van Iersel (secretaris@tevoet.nl)
Nico van Delft (penningmeester@tevoet.nl)
Jan Rijnsburger (bestuurslid2@tevoet.nl)
Ineke Thierauf (bestuurslid1@tevoet.nl)
Bestuursassistent: Ria Snoek

Regiocontactpersonen

Contactinformatie van de regiocontactpersonen is te vinden op de website <www.tevoet.nl>Over TeVoet>Vereniging

Vormgeving en druk

Obreen Media, Hendrik-Ido-Ambacht

Het volgend nummer van Lopend Vuur verschijnt in september 2024. Inleveren van kopij vóór 1 augustus 2024 bij: redactielopendvuur@tevoet.nl

Foto omslag: Wim Kusee [pontje Soerendonk NB]

- 2 Van de redactie
- 4 Van het bestuur
- 5 Nieuwjaarswandeling 2024
- 6 Nivon 100 jaar oud
- 8 Interview met Ineke Thierauf
- 10 Wandelbeurs
- 11 De paden op...
- 12 Ontbrekende schakels
- 14 Een passie voor pontjes
- 16 Odewandeling Schin op Geul
- 18 Regionieus

Van het bestuur

30 jaar, ik moet toegeven dat de voorzitter het nog even moeilijk had met hoofdrekenen. Zaten we nu in dat 30e jaar of hadden we die 30 nu achter de rug? We hebben ze achter de rug. In de beginjaren ging het nog voor een groot deel om het exploreren, ‘veroveren’ en toegankelijk maken van onverharde wandelgelegenheden.

TeVoet werd mede daartoe opgericht als nuttig vehikel. Wat in het buitenland kon, kon dat in Nederland niet ook? In Limburg begonnen de VVV's al vroeg met paaltjesnetwerken. Naar het voorbeeld van België en Frankrijk, startte Nivon met het markeren van lange afstandsroutes. TeVoet en NEMO lobbyden bij waterschappen en overheden voor het mogelijk maken van wat nog niet of niet meer mogelijk was. Opgestelde netwerkplannen schetsten een wenkend perspectief. Overheden, water- en recreatieschappen hebben het uiteindelijk opgepikt en intussen zien we dat er vele honderden zo niet duizenden kilometers zachte paden bij zijn gekomen. Ondanks het ontbreken van iets als de Britse Rights of Way-act is nu zo goed als heel Nederland gevangen in gemarkeerde wandelroutenetwerken voor kortere of langere afstand. Tegenwoordig maken we ons druk om ‘luxe’ problemen als ontbrekende markeringen en de kwaliteit van routeplanners.

Maar dan toch stond je recent weer raar te kijken. Het gemeentebestuur van Heemstede dat bij haar overwegingen over wel of geen tunneltje onder het spoor ter vervanging van een onbewaakte overweg (NABO) volledig voorbij gaat aan het belang voor wandelaars. Fietsers en lichamelijk beperkten, daar was met enig recht aandacht voor bij het inschatten van de maatschappelijke waarde. Die vond men te beperkt. Geen woord in de motivatie voor de vanuit recreatief oogpunt belangrijkste groep gebruikers. Een belangrijke schakel in het net gerealiseerde wandelnetwerk ter plaatse dreigt hiermee om zeep geholpen. Nota bene Prorail ontpopte zich er (tot op zekere hoogte) tot bondgenoot van de wandelaars. De wereld op zijn kop? Het Heemsteeds bestuur heeft er niets voor over om deze kruisingsgelegenheid te redden. Het oproer kraait onder de burgers. Maar ben je niet georganiseerd, dan kun je hoog of laag springen. Je dreigt niet ontvankelijk te worden verklaard. TeVoet en Wandelnet laten het er niet bij zitten en zullen o.a. het juridisch kanon, de Wegenwet, weer van stal halen. Vervelend, maar is het niet ook erg dat we daarmee het gesprek open moeten houden? Dat dit geen uniek geval is weten we. Zie het regionieuws. Op meer plaatsen wordt wandelinfrastructuur bedreigd. TeVoet is misschien wel harder nodig dan ooit.

Jeroen Jacobse, voorzitter

Contributie

De contributie innen, blijkt in sommige gevallen nog steeds bewerkelijk. Leden die geen incassomachtiging hebben afgegeven, maar de contributie na de ontvangst van een factuur zelf betalen, kosten de penningmeester veel werk. Zeker in het geval dat de contributie niet tijdig volgens de factuur wordt voldaan. Dan moeten meerdere betalingsverzoeken (aanmaningen) worden aangemaakt. Dit kost de penningmeester veel tijd, papier, inkt en postzegels. Daarom zou het heel erg prettig zijn als ook de laatste ca. 70 leden een incassomachtiging zouden willen afgeven. Dan kunnen alle factuurbedragen heel efficiënt worden verwerkt. U weet zelf wel of u tot die groep behoort. Het machtigingsformulier is aan te vragen via penningmeester@tevoet.nl.

Schenking

Onlangs had één van onze leden een huwelijksjubileum, op de kaart naar de genodigden was gevraagd om in plaats van een cadeau mee te nemen een schenking te doen aan TeVoet. Tot een week na het jubileum is er bijna 1.400 euro ontvangen! Een voorbeeld dat zeker het volgen waard is.

Ledenwerving

Ons ledenbestand blijft helaas stabiel, het aantal nieuwe leden is ongeveer gelijk aan het aantal leden die opzeggen. Ik denk dat de meeste leden wel iemand in hun omgeving kennen die ook graag wandelt op goede (onverharde) wandelpaden. Als ieder lid nu eens (tenminste) 1 persoon lid maakt dan wordt de vereniging een betere gesprekspartner voor (semi)overheden en natuurbezitters. TeVoet kan zo nog beter de belangen behartigen van wandelaars die graag over onverharde paden door de natuur of mooie cultuurhistorische landschappen willen wandelen. De contributie van slechts € 25,00 lijkt geen probleem.

Leden die een partner hebben die ook van goede wandelmogelijkheden houdt kunnen een partnerlidmaatschap erbij nemen. Voor € 10,00 per kalenderjaar kan die partner – mits op hetzelfde adres woonachtig- volwaardig lid worden van onze vereniging met alle rechten – behalve het blad Lopend Vuur – als de leden die het blad wel ontvangen.

Nico van Delft

TeVoet Nieujaarswandeling 2024

Langs de Kromme Rijn

Op zaterdag 13 januari jl. vond de nieuwjaarswandeling plaats. Opmerkelijk was dat Lia Trimp van TeVoet Zuid-Holland de wandeling had georganiseerd in de provincie Utrecht! Was hier sprake van een staaltje grensoverschrijdend gedrag? Nee, TeVoet Utrecht had bij monde van Ineke Thierauf niet alleen hiermee ingestemd, maar zelfs tips gegeven voor het tracé. En de reden was heel simpel: de weilanden in Zuid-Holland waren te nat.

De opkomst van TeVoeters en introducés was behoorlijk; we waren met 23 personen. De wandeling ging over het Kromme Rijnpad, van Oud Amelisweerd naar Werkhoven. Eerst een stukje langs de Kromme Rijn naar het Theehuis bij fort Rhijnauwen. Dit is een vestingwerk van de nieuwe Hollandse Waterlinie, die aangelegd is tussen 1815 en 1885 om Holland tegen de vijand te beschermen. Een vijf kilometer brede strook land kon binnen enkele dagen onder water worden gezet, maar dat is nooit nodig geweest.

Na koffie met koek verder op pad, waarbij Lia op enkele punten stilhield om ons historische bijzonderheden bij te brengen. De Kromme Rijn stroomt waarschijnlijk al zo'n 3000 jaar door het landschap. De rivier van 100 meter breed stroomde van Wijk bij Duurstede naar Utrecht, waar de splitsing plaatsvond: de (Utrechtse) Vecht mondt uit bij Muiden in het IJmeer (Vroeger Zuiderzee) en de Kromme Rijn stroomt verder als Leidsche Rijn en daarna Oude Rijn om bij Katwijk in de Noordzee uit te monden. Rond de jaartelling vestigden de Romeinen zich in dit gebied. De Rijn was hun noordgrens: de Limes. Dat is nu een route die je zowel kunt fietsen als wandelen.

Het pad was hier en daar behoorlijk modderig, maar dat deerde ons niet. Voor we het wisten liepen we Bunnik in, waar we pauzeerden in het Wapen van Bunnik. Het was daar zeer aangenaam, zodat we daarna enige moeite hadden weer in de benen te gaan. Bij kasteel Beverweerd vertelde Lia ons bijzonderheden over ridder Godefried van Zuylen, die er woonde in 1277. Ook leden van de familie Van Nassau hebben daar enkele eeuwen gewoond en later was er een

internationale Quakerschool gevestigd. Nu staat het leeg. Al pratend liepen we Werkhoven in waar een bushalte is, met een prima verbinding naar Utrecht CS. Een groot deel van de groep besloot echter nog een drankje te doen. Ondanks 'dry-januar' gingen vooral de mannelijke TeVoeters aan het bier en zo te zien smaakte dat goed. Het was een gezellige afsluiting van de wandeling, die zoals uit het voorgaande blijkt, prima was georganiseerd. Dank daarvoor.

Bert de Boer

Een tevreden wandelaar

In de koffiepauze werd mij (Irene Janssen, 61 jaar, wonend in Zoeterwoude met mijn twee katten) gevraagd een verslagje van de komende wandeling te schrijven. Hoewel ik regelmatig wandel met mijn wandelmaatjes, vind ik het wel spannend om voor het eerst met een groep nieuwe mensen te lopen. Maar al gauw kwamen leuke gesprekken op gang.

We begonnen bij Oud-Amelisweerd en liepen naar het theehuis voor koffie met koek en sanitair. Hoewel het koud was, kon je genieten van de mooie omgeving. Na een paar kilometers stopten we bij een brug waar Lia vertelde hoe de Kromme Rijn is ontstaan. We wandelden verder op half verharde en baggerpaden naar Bunnik, waar we in het Wapen van Bunnik een drankje kregen en konden we ook lunchen. Daarna wandelden we verder, ongeveer 8,5 km naar Werkhoven. Onderweg vertelde Lia iets over de omgeving en het kasteel verderop. Een kwartiertje later kwamen we aan in Werkhoven waar je met de bus terug kon gaan of een drankje nemen in het Wapen van Werkhoven dat speciaal voor ons open ging! Ik heb genoten van de wandeling met leuke, nieuwe wandelaars.

Tot de volgende keer!
Irene Janssen

Nivon 100 jaar oud

Verrassend vernieuwend

In een eenvoudig gebouwtje op Landgoed Bredius bij Woerden (waar schoolkinderen doordeweeks natuuronderwijs krijgen) vindt de presentatie plaats van de geheel herziene wandelgids met de aansprekende naam Groene Hartpad. Een streekpad van 202 km lengte met de ondertitel 'Wandelen door een oase van rust midden in de Randstad'. Dat belooft wat!

Het zaaltje loopt gestaag vol, veel hartelijke begroetingen over en weer. Het is overduidelijk: ons kent ons. Na een korte lezing over het landgoed en ook nog eentje over eendenkooien en weidevogels (te zien op de route) is het tijd voor het hoofdonderwerp: de herziene gids.

Het glimmende omslag weerkaatst in het licht, maar de vrijwilligersgroep die voor de uitvoering zorgde, glimt nog meer. Het hele pad is opnieuw bekeken, als het ware volledig op de schop gegaan. De padcoördinator en zijn team zijn bijzonder tevreden met het resultaat. Het nieuwe start- en eindpunt is Woerden, niet verwonderlijk want deze plaats noemt zich de hoofdstad van het Groene Hart.

Veel aandacht is er voor de opfrisbeurt van het wandelpad, maar nauwelijks voor de noviteiten van het nieuwe boekje. En dat is opvallend, want juist daar is sprake van een heuse herziening. De nieuwe gids kent geen routebeschrijving meer, en dat is toch min of meer het bestaansrecht van een wandelgids. Nivon heeft bewust gekozen voor een andere aanpak van de gids, waarbij het gebied dat je doorkruist uitgebreid wordt beschreven en de stap-voor-stap beschrijving op een andere, moderne manier aangeboden wordt.

Als afsluiting van de presentatie wacht nog een verrassing. Nieuwsgierig lopen we richting het station en slaan kort daarvoor rechtsaf het park in. Daar staat een wethouder van Woerden (meer fietser dan wandelaar) klaar om de nieuwe startplek van de route te onthullen: een mooie houten bank!

100-jarige

Kort na de presentatie van de herziene Groene Hartpad-wandelgids waren we te gast bij Nivon in Amsterdam. Het landelijk bureau van de vereniging is (met andere groene organisaties) gevestigd in het Hugo de Vries-laboratorium, een Rijksmonument grenzend aan de Hortus Botanicus. Geen slechte plek voor natuurvrienden/-vriendinnen.

Het Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk, beter bekend als het Nivon, is in 1960 voortgekomen uit het IAAO, het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling dat in 1924 was opgericht met als doel de scholing van arbeiders. Deze sociale achtergrond is nog duidelijk herkenbaar in de omschrijving die het huidige Nivon van zichzelf geeft: een landelijke vereniging met een duurzaam en sociaal hart. Een vereniging die zo'n 26.000 leden telt, gedragen wordt door ruim 3000 vrijwilligers en nu dus het 100-jarig bestaan mag vieren. Proficiat!

Wandelen of kamperen?

Bij Nivon denk je in de eerste plaats aan de natuurvriendenhuizen en de kampeerterrainen, niet direct aan wandelroutes.

“En dat is best vreemd”, zegt Anke van Ravensteijn, projectleider Wandelen, “want het bekendste lange-afstand-wandelpad van Nederland, het Pieterpad, is een Nivonpad. En wat te denken van het Drenthepad? 50 jaar oud, het oudste pad van Nederland en ook een Nivonpad.”

Naast deze twee zijn er nog 4 LAW's en 6 Streekpaden onder het beheer van Nivon. In totaal zo'n 4000 kilometer wandelpad.

“Toegegeven: wandelen is jaren geleden wel een ondergeschoven kindje bij Nivon geweest. Er was geen geld meer voor. Sinds twee jaar is daar verandering in gekomen met een weer actieve Bestuurs Commissie Wandelen en iemand op het landelijk bureau voor wandelen van Nivon, ik dus. Het staat nu weer duidelijk op de kaart. Samen met Wandelnet gaan we zelfs onderzoek doen naar de toekomst van het wandelen.”

Verhard/onverhard

Speelt het onverharde pad een rol bij Nivon?

Veel routemakers gaan er prat op dat zij een groot percentage onverhard lopen kunnen presenteren in hun gidsen.

Anke wijst erop dat het werk aan de paden (de route, het onderhoud, de markering, de routewijzigingen) gebeurt door een groep vrijwilligers onder leiding van de padcoördinator. Binnen zo'n groep kan er verschil van mening zijn over bijvoorbeeld de keuze voor onverharde paden of het vermelden van verhard/onverhard in de gids. Die groep heeft veel invloed op de uiteindelijke route en de wandelgids. Nivon neemt daar geen rol in.

Papiere kaart of digitaal?

Tijdens de corona-periode zijn er veel 'nieuwe' wandelaars bijgekomen. Met vaak een mobieltje in de hand. Nivon

denkt met een nieuwe, halfdigitale aanpak van de wandelgidsen de wandelaar van nu tegemoet te komen. Er is namelijk besloten om geen routebeschrijving meer in de wandelboeken op te nemen. Het vernieuwde Groene Hartpad is daar het eerste voorbeeld van. In de gids staan wel duidelijke, topografische kaarten van 1:25.000 en daarmee kan de wandelaar prima uit de voeten. Vergeet ook niet dat de LAW's en Streekpaden allemaal gemarkeerd zijn in het veld.

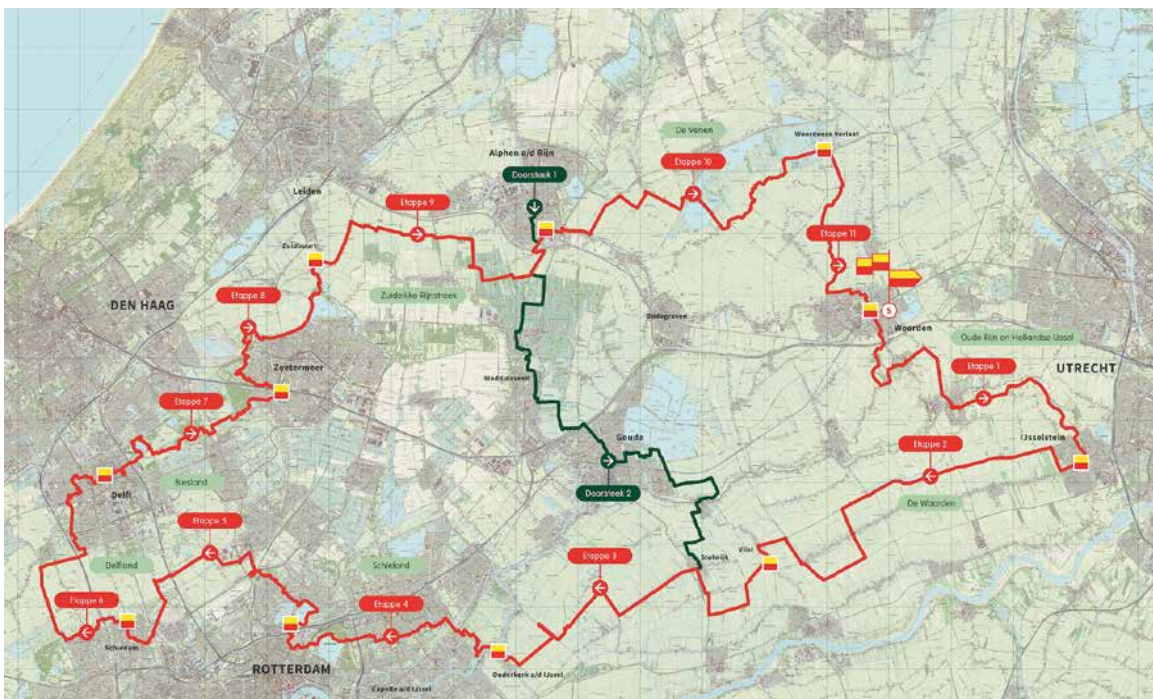
Wil je toch met een routebeschrijving op pad, dan stuurt de gids je naar de website. Dat kan thuis op de pc, maar ook onderweg op de smartphone. Met de QR-codes uit de gids zijn zowel tekst als kaart als GPX van alle etappes op te halen. Voordeel hiervan is dat de informatie altijd up-to-date is en de wandelgidsen minder snel verouderen.

Flinke pil

De nieuwe opzet heeft niet bepaald een dun boekje opgeleverd. Bijna 200 bladzijden en best zwaar! Per etappe (het zijn er 11) zijn er de topografische kaarten, mooie foto's en worden alle bijzonderheden uitgebreid weergegeven (de zgn. kijkpuntbeschrijvingen). Daarnaast is de route opgedeeld in 7 landschappen en ook die worden gedetailleerd beschreven. En als extraatje zijn er nog 6 rondwandelingen opgenomen langs de hoogtenpunten van het pad.

Op de rol staan nu het Veluwe zwerfpad en het Utrechtpad. Ook deze gidsen zullen volgens de nieuwe, halfdigitale aanpak worden uitgevoerd.

Constance Kemperman

Interview

Ineke Thierauf

Na jarenlang lidmaatschap van het bestuur van TeVoet, waarbij ze ook enige jaren interim-secretaris was, neemt Ineke Thierauf afscheid. Ze blijft wel actief in de vereniging, maar vindt dat ze haar 'corvee' heeft vervuld. Arie de Jong sprak met haar voor Lopend Vuur.

Wie is Ineke Thierauf?

Ineke werd in 1948 geboren in Epe, op de Veluwe. Haar ouders, die elkaar in de oorlog hadden ontmoet in Amsterdam waar haar vader was opgegroeid, wilden graag in de natuur wonen. De naam Thierauf komt van haar overgrootvader, afkomstig uit Oost-Pruisen, die als huursoldaat voor Nederland had gevochten in Nederlands-Indië, onder meer in de Atjeh-oorlog (1873-1904). Die overgrootvader kwam uit een soldatenfamilie in Oost-Pruisen. Nadat hij zijn contract als huursoldaat had uitgediend, werd hij beloond met een baan als brugwachter bij Nijmegen en zodoende bleef hij in Nederland.

Voor zover ze weet zijn Ineke en haar zus en broer de enige Thierauf(s) in Nederland. Al weer een jaar of veertig geleden was Ineke nieuwsgierig of ze de herkomst van haar overgrootvader in Pruisen kon terugvinden. Het was niet zo helder uit welk dorp hij kwam en ze reisde begin jaren '80 naar het toenmalige Oost-Duitsland en naar Polen, dat immers na de oorlog door grenswijzigingen een deel van Oost-Pruisen erbij kreeg. Uiteindelijk bleek dat het dorp waar ze moest zijn een kilometer over de grens in Rusland lag en helaas lukte het op dat moment niet om daar te komen. Jaren later pas lukte het om er wel langs te gaan.

De tijd in Epe was voor Ineke kort, want toen ze vijf jaar oud was, verhuisden haar ouders via Koog aan de Zaan naar Delft. Het was in die tijd niet erg vanzelfsprekend om te gaan studeren. Haar vader had, toen ze van de middelbare school kwam, al een baan voor haar geregeld bij het Shell laboratorium in Rijswijk, want ze was goed in scheikunde. Ze overtuigde haar vader dat ze liever nog ging studeren aan een universiteit, iets dat in haar familie nog niemand deed. Toen ze begon in 1965 in Delft, deden maar vijf meisjes die studie van de ongeveer 150 eerstejaars chemie. Klaar met haar studie chemie, was er door de economische neergang (oliecrisis) bijna geen baan te vinden, zodat ze aansluitend bedrijfskunde ging studeren. Met dat diploma op zak ging ze alsnog, als organisatieadviseur, werken bij Shell. Daarna stapte ze over naar de Universiteit Utrecht, eerst opnieuw bij een organisatie-afdeling en na een aanvullende studie in Wageningen werd ze arbeidshygiënist, vooral gericht

op het binnenklimaat. Er was een groot probleem met de zogeheten 'sick buildings', de kantoren met airconditioning (een volledig mechanisch ventilatiesysteem) waar je de ramen niet kon openzetten om frisse lucht binnen te laten. Uitdagend, met veel internationale contacten.

Maatschappelijk actief

Ineke is altijd op verschillende terreinen maatschappelijk actief geweest. Ze was in de jaren '70 en '80 kaderlid bij de Industriebond FNV en actief in de tweede feministische golf, in het Femsoc-platform. Ze is nu haar archief aan het opruimen en wil de boel overdragen aan het IISG (het Internationale Instituut voor Sociale Geschiedenis), die willen wel de spullen hebben van de FNV.

Die tweede feministische golf kun je vooral plaatsen in de jaren '70. In de jaren '60, toen ze studeerde in Delft, viel daar niet veel te beleven rond het feminisme, terwijl dat wel in bijvoorbeeld Amsterdam het geval was met Man-Vrouw-Maatschappij (1968) en Dolle Mina (1969). Voor Ineke allemaal voor haar tijd, in Delft werd eind jaren '60 bij de Delftsche Vrouwelijke Studentenvereniging pas de regel afgeschaft dat je niet met een lange broek in de clubkamer mocht verschijnen. Ineke vertelt dat ze meedeed aan demonstraties, ze nam deel aan praatgroepen, er was een Vrouwenhuis in Utrecht, er was zelfs in de wijk waar ze woont een aparte dependance, een 'vrouwenhuisje'. Vanuit Utrecht zat ze in het landelijke Femsoc-platform. Ze schreef stukken in het blad van de Femsoc.

De liefde voor het wandelen en bijbehorende ergernissen

Ineke kreeg het plezier in wandelen met de paplepel mee. Haar vader was graag in de natuur en nam haar mee. Als het gezin in haar jeugd op vakantie ging dan werd veel gewandeld. Niet dat ze het speciaal leuk vond of andere gevoelens erbij had: wandelen was vanzelfsprekend. Zo ging het ook toen ze met Thijs, haar man, op vakantie ging. Met rugzak en tent, wandelend trekken met een Topo-kaart

in de hand door vele landen. Nog steeds wandelt ze veel in Nederland. Ook in de omgeving van Utrecht, waar ze nu al meer dan 40 jaar woont. Stukje op de fiets of de bus en dan wandelen door de landgoederen of de veengebieden. Ze ondervond, we hebben het over een jaar of dertig terug, dat doorgaande wandelingen over landgoederen steeds moeilijker werden. De terreineigenaren sloten doorgangen af, zodat je er alleen kon komen vanuit één bepaalde toegang. Ook verdwenen paden door ruilverkavelingen. Dat motiveerde Ineke om daar wat tegen te doen en toen ze in de krant las dat TeVoet was opgericht sloot ze zich daarbij aan. De oprichting in De Generaal in Baarn (1994) heeft ze helaas niet meegemaakt.

Actief en praktisch aan de slag

Haar grootste drijfveer om actief lid te worden van TeVoet was de ergernis dat onverharde wandelpaden werden afgesloten of dat ze door planologische ontwikkelingen verdwenen. Ruilverkavelingen, verstedelijking, infrastructuur, het ging vaak ten koste van de wandelaar. Dat werd te vaak niet gecompenseerd, er ging alleen verloren. Dus vond ze het een goede zaak te strijden voor het onverharde pad. Op de vraag wat ze daar dan tegen ging doen, is haar eerste antwoord: brieven schrijven. Al voordat ze bij TeVoet kwam, schreef ze die als burger, maar daarna namens TeVoet. Samen met anderen in het Wandeloverleg Utrecht, en dat bestaat ook al weer zo'n 25 jaar. Dat gaf een ingang bij overheden. Zoals bij de provincie Utrecht die in het kader van het programma Agenda 2010, een jaar of twintig geleden, het investeren in de wandelinfrastructuur opnam, te danken aan een voorstel van de ChristenUnie. De projectleider van de provincie kon, om snel succes te boeken, kennis vanuit Wandelnet en TeVoet goed gebruiken. Veel beleid rond wandelinfrastructuur werd in het Agenda 2010 project nog niet ontwikkeld. Degene die bij de provincie als beleidsmedewerker wandelen en fietsen was aangesteld, ondervond binnen de eigen organisatie weinig ruimte voor echt beleid. Allerlei losse projecten van gemeentes en organisaties kregen financiële steun. Zoals op initiatief van TeVoet bruggen en andere voorzieningen voor de wandeling over het Oude Spoor tussen Mijdrecht, Vinkeveen en verder. Uiteindelijk lukte het, op de praktische manier zoals TeVoet dat ook al in Zuid-Holland had gedaan, om de blik van de provincie Utrecht te richten op het gehele netwerk. TeVoet bood de nieuw aangestelde provinciale wandelcoördinator aan voor haar te inventariseren: welke wandelroutes zijn er, waar ontbreekt het een en ander, zowel verhard als onverhard en hoe kan in de provincie het wandelen aantrekkelijker worden? TeVoet leden zijn aan de slag gegaan om alles in kaart te brengen en op die manier te kijken: wat moet je doen om echt een kwaliteitsslag te maken? Door aan te haken bij zogeheten Leader-projecten op basis van EU-subsidies lukte het om het nodige van de grond te krijgen in de Venen en de Waarden, het gebied van het Groene Hart ten westen van de stad Utrecht. Omdat

het veengebied overliep richting Zuid-Holland trok Ineke samen op met Eeffien Huizing en Frans Meijdam, actief voor TeVoet in Zuid-Holland. Er was een flinke pot met geld, mits overheden er wat bijlegden. Daar ligt de start van het knooppuntenproject in Utrecht.

Het hielp ook wel dat je eerdere activiteiten in Zuid-Holland kon kopiëren, en dat de provincie Utrecht op een gegeven moment DE wandelprovincie van Nederland wilde worden. Dat zat allemaal mee om resultaat te halen. Telkens weer een stap verder. Zo kwam er een routebureau en breidde het knooppuntennetwerk zich stap voor stap uit. En als dat soort zaken er eenmaal is, dan loopt het vanzelf verder. Ze is er trots op dat de start van dat hele proces vanuit TeVoet kwam en in alle fasen bijdraagt.

Alleen de Utrechtse Heuvelrug en het Eemgebied moeten nog af.

In het bestuur van TeVoet

Een jaar of tien geleden hadden nogal wat bestuursleden van TeVoet hun functie neergelegd. Ineke was net gepensioneerd en vond het tijd om in te gaan op de oproep bestuurslid te worden. Al beschouwt ze dat wel als een soort corvee. Het bestuur is belangrijk om de vereniging “in de lucht” te houden en zo nodig de actieve leden in de regio’s te ondersteunen. Er moet een bestuur zijn, al komt dat maar twee keer per jaar bij elkaar, om ervoor te zorgen dat er een vehikel is dat activistisch de belangen van de wandelaar kan ondersteunen. Kort door de bocht: er moet een logo zijn.

Wat haar motiveerde om het jaren te doen, was dat in het bestuur leuke mensen zitten. Ook vindt ze het belangrijk dat bij TeVoet de regiocontactpersonen veel vrijheid hebben. Dan kunnen ze snel handelen als er actie nodig is en kijken met wie je dan samen moet werken voor resultaat. Vaak is dat Wandelnet, of plaatselijke actiegroepen, maar soms ook de Fietsersbond. De laatste jaren heeft het Wandeloverleg Utrecht een frisse nieuwe start gemaakt met 10 vrijwilligers van Wandelnet en TeVoet en een actieve belangenbehartigster van Wandelnet.

Wat haar onlangs een nieuwe kijk op de positie van wandelaars en voetgangers heeft gegeven, was een studiedag over hoe je het wandelen kunt stimuleren in de stedelijke omgeving. Dat vraagt er om dat je goed leert kijken wat allerlei soorten wandelaars belangrijk vinden. Waar ze zich prettig en veilig bij voelen. Dat staat allemaal in het boek LOOP van Annemieke Molster, in de ogen van Ineke een aanrader als je je bezighoudt met het stimuleren en faciliteren van wandelen in de bebouwde kom.

TeVoet gaat voor onverhard wandelen, maar Ineke zet de beleving en de ervaring voorop. Dat vraagt om paden exclusief voor wandelen en dat betekent vaak dat het om onverhard wandelen gaat. Onverhard wandelen is het middel, exclusief wandelen is het doel. Het risico is dat de gemiddelde politicus of ambtenaar die subtiliteit niet onderkent.

Ineke kan met een gerust hart stoppen met het bestuur: er staan opvolgers klaar. Ze blijft haar energie wel inzetten in de provincie Utrecht.

*Interview afgenomen door Arie de Jong,
foto's van Arie de Jong (pag 8) en Bert de Boer (pag 9)*

Wandelbeurs 2024

Op weg van het station naar de Jaarbeurshallen in Utrecht loop ik op met een groepje stevige mannen van middelbare leeftijd. Allemaal iets te dik. Zijn dit de nieuwe wandelaars die er sinds de corona-tijd zijn bijgekomen? Welnee! Gelijk met de Fiets- en Wandelbeurs is er ook een Motorbeurs. Zij buigen af naar links, de wandelaar naar rechts, de vertrouwde hal in, met de gebruikelijke drukte. Maar liefst 201 exploitanten willen de sportieve vakantieganger c.q. de actieveling van dienst zijn. Polen is dit jaar het themaland, daarnaast zijn bijna alle andere landen van Europa vertegenwoordigd met het aanbod van hun fiets- en wandelregio's. Maar niet alleen dat; ook schoenen, kleding, hondenvoer, kussens, overzetbrillen, boeken, reisbureaus enz. Van alles wat, zoals dat hoort op de 'huishoudbeurs' voor de sportieveling. Daarnaast is er een keur aan lezingen, waarvan die over pelgrimsroutes druk bezocht worden.

Ben je toe aan een nieuwe fiets? Dan kun je terecht bij de e-bike challenge met eigen hallen en een testparcours. In totaal kwamen er 24.112 bezoekers. Tijdens de beurs in Utrecht werd de fietsroute van het jaar bekend gemaakt: Van Gogh Drenthe Fietsroutes, 150 km door het fraaie landschap waardoor de bekende schilder zich liet inspireren toen hij daar enkele maanden verbleef.

Wandelroute van het jaar 2024

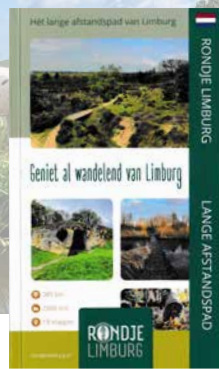
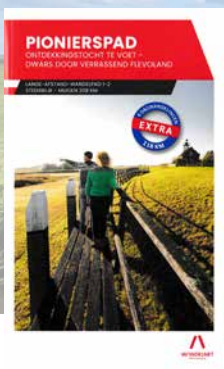
In het daarop volgende beurs-weekend bij de zuiderburen in Gent (met 14.786 bezoekers) werd onthuld wat de wandelroute van 2024 zou worden: de Venntriologie. Een tocht, grotendeels in Oost-België, met als start het drielandenpunt bij Vaals en eindpunt Bütgenbach (oostelijk van Malmédy). De route telt 109 km en is verdeeld over 6 etappes. De jury was vooral gecharmeerd van de verschillende landschapstypes onderweg. Drie veengebieden worden doorkruist. Laarzen mee?

Om te lopen/fietsen

Op de site Drenthe.nl is info te vinden over de bekroonde fietsroute. En wat blijkt? Er zijn ook vier Van Gogh wandelroutes.

Op de site venntriologie.eu kun je de brochure en de wandelgids downloaden van de bekroonde route. Ook de gpx-tracks vind je daar.

Constance Kemperman

De paden op...

Pionierspad LAW 1-2 - Wandelnet

Ontdekkingstocht te voet dwars door verrassend Flevoland

De eerste druk van dit pad verscheen in 1984 onder de titel Flevoland, wandelen door het nieuwe land. De route gaf toen nog de mogelijkheid om na de passage van het Ketelmeer de kustlijn van het Veluwemeer te volgen tot Zeewolde. Daar is een doorsteek met veel variatie van Lelystad naar Zeewolde voor in de plaats gekomen. De opzet van de gids is gedegen traditioneel: kaart, routebeschrijving heen en weer en per regio achtergrondinfo. Nieuw is de digitale toevoeging van 6 podcasts en 8 video's die vertellen over de bijzonderheden van dit land dat er 80 jaar geleden nog niet was. Voor onze zuiderburen aanleiding om over dit pad een tv-serie te maken. Pionieren is met routebeschrijving, markeringen onderweg en gps op je mobiel niet meer aan de orde. Wel valt er heel wat te ontdekken in dit nieuwe land: de zeearend, land art sculpturen, tulpenvelden, windmolens, het kathedraalbos, sluisen en gemalen.

isbn 978 94 92641 18 2

wandelnet.nl € 19,45 (donateurs € 17,50)

Rondje Limburg - Sylvia Jochems/Vincent Rommelaars Lange afstandspad

Genomineerd voor de wandeling van het jaar 2024, de shortlist gehaald, maar niet gewonnen. Dit pad doorkuist de provincie Limburg van zuid naar noord en weer terug. Het is geen 'officiële' LAW, wel een lang pad (385 km), verdeeld in 18 etappes, veel onverharde stukken en met maar liefst 2800 hoogtemeters. Net als bij de nieuwe gidsen van het Nivon ontbreekt ook hier de routebeschrijving. Per etappe (van gemiddeld 21 km) is er een pagina met info over het landschap dat je aandoet. Daarna 4 kaarten (1: 25.000) met daarop de route voorzien van een km-aanduiding. Een sobere uitvoering. Op de website rondjelimburg.nl vind je de digitale kaarten aangevuld met info over horeca, ov en overnachtingen. De kaarten kun je downloaden naar Komoot en dan heb je een prima beeld van de route, maar de aanvullende info ontbreekt dan weer. De papieren gids voegt weinig of niets toe aan de website.

isbn 978 90 90372 81 5

rondjelimburg.nl € 19,95

Lopen langs de Oude Hollandse Waterlinie - Paul van Bodengraven

Het land onder water zetten om de vijand tegen te houden: Holland was erom bekend. Deze nieuwe gids (met routebeschrijving!) voert je over de volkomen achterhaalde verdedigingslinie. Kortom: een historisch pad van ruim 160 km, verdeeld in 11 etappes, veelal lopend via het moderne knooppuntennetwerk. Van slot Loevestein (bij Woudrichem) naar het Muiderslot in Muiden (of omgekeerd) wandel je door vestingssteden, langs sloten, over dijken en jaagpaden. Je leert het landschap lezen en per etappe komt ook de geschiedenis aan bod. De wandeling wordt uitgebreid en helder beschreven, de bereikbaarheid per OV is een belangrijk punt van aandacht, de topografische kaart is duidelijk, maar waarom staan daar de knooppunten niet op? Dat zou voor perfecte orientatie zorgen. De website biedt nog extra lussen, ommetjes en audio-fragmenten. Deze gids stond ook op de shortlist, maar heeft het ook niet gehaald. De zuiderburen gingen met de prijs aan de haal.

isbn 978 94 911412 8 7

oudenhollandsewaterlinie.nl € 19,95

Werkwandelen - Wim Huijser (tekst)/Andrea Gulickx (foto's)

Al wandelend een zakelijk overleg voeren, een 'weeting' (walking meeting), het schijnt dat je dan tot betere gesprekken komt. De campagne Wandel Tijdens Je Werkdag hoopt kantoormensen daartoe te bewegen en ze zo een beetje om te vormen tot werkwandelaars. In dit boek komen beroeps-wandelaars (m/v) aan het woord, zoals een boswachter, een routemaker, een ivn-gids, een muskusrattenvanger en schaapherders. Huijser ging met ze op stap en zo ontstonden 17 verschillende wandelverslagen, geen verhalen, maar verslagen over het werk dat deze 'wandelaars' verrichten en hoe ze daartoe gekomen zijn. Verrassend, boeiend en zeer afwisselend. Als basis voor zijn tochten maakt Huijser gebruik van de Trage Tochten, ontwikkeld door Rob Wolfs, één van de geïnterviewden. De routes zijn allemaal op internet te vinden. Als afsluiting staan er, voor de mensen met een zittend beroep, tips & tricks om eenvoudigweg tot meer bewegen te komen.

isbn 978 94 6471 165 3

noordboek.nl € 24,90

Constance Kemperman

Ontbrekende schakels

TeVoet maakt zich vaak druk als er pogingen zijn om schakels in het netwerk op te heffen of onaantrekkelijk te maken. Het afsluiten van onbewaakte overwegen, het verdwijnen van voetveren, het afsluiten van een wandelpad dat openbaar hoort te zijn. Het kan ook anders, meer positief gericht op iets mogelijk maken dat nu nog niet kan. Zo'n initiatief namen drie mensen uit Leiden, voor de redactie reden om met die drie te gaan praten over hun initiatief. Hoe kwamen ze ertoe, welke stappen hebben ze gezet, hoe proberen ze ontbrekende schakels in de wandelinfrastructuur weg te nemen en valt ervan te leren voor anderen die dit ook willen doen?

De aanleiding

Alweer een jaar of twee geleden kwamen Gerard van Hees, Willem Schippers en Ton Uijl tot de ontdekking dat er een onbenutte en ontoegankelijke mogelijkheid is om vanuit hun Leidse woonwijk door te steken naar een nieuw ontwikkeld natuurgebied in de Klaas Hennepoelpolder waar je prachtig kunt wandelen. Aan de ene kant van de spoorlijn van Leiden naar Schiphol ligt de Merenwijk, een wijk met meer dan 15.000 inwoners. Aan de andere kant van de spoordijk ligt de Klaas Hennepoelpolder. Om er lopend te komen moet je nu een fikse en niet geweldig aantrekkelijke omweg maken, dus zou het zo mooi zijn direct door te kunnen steken. Het bleek dat er een doorgang is in de spoordijk, precies op de goede plek, bedoeld om de Holle Mare, een oude watergang, door te laten. De doorgang was niet alleen afgesloten, maar ook onbereikbaar. Onbereikbaar, want om er te komen moet je vanuit de Merenwijk eerst een sloot doorwaden of overzwemmen, er is geen bruggetje. De ergernis dat hier een interessante doorsteek gemaakt kon worden voor weinig geld, bracht ze op een idee. Ze

besloten in de omgeving nog naar andere ontbrekende schakels op zoek te gaan voor de wandelaar. Ze gingen wandelen in de polders ten oosten van Leiden, rondom de Kagerplassen, in de Grote Polder bij Zoeterwoude en in Oegstgeest.

Zo kwamen ze een stuk of twintig situaties tegen, ontbrekende schakels, die het waard zijn op te lossen en waarbij het in hun visie gaat om realistische mogelijkheden. Daarmee zou het wandelnetwerk in en om stedelijk gebied behoorlijk verbeteren.

Over welke ontbrekende schakels gaat het dan?

Soms gaat het om een doorgang onder een spoorlijn of een snelweg, die in onbruik is geraakt of alleen bestemd is voor een boer. Soms gaat het om een pad in het boerenland dat nu doodloopt, maar gemakkelijk verbonden kan worden met een kade of een weg, of om een pad dat afgesloten is door de boer om wandelaars tegen te houden. Soms gaat het om een eenvoudige voorziening, bijvoorbeeld een bruggetje over een watergang waar geen scheepvaart is, om twee gebieden goed met elkaar te verbinden. Maar ze kwamen ook een wandelpad tegen dat onder een brug voor voetgangers en fietsers loopt, waarbij je niet omhoog kan via een trap of pad, terwijl je dat graag zou doen.

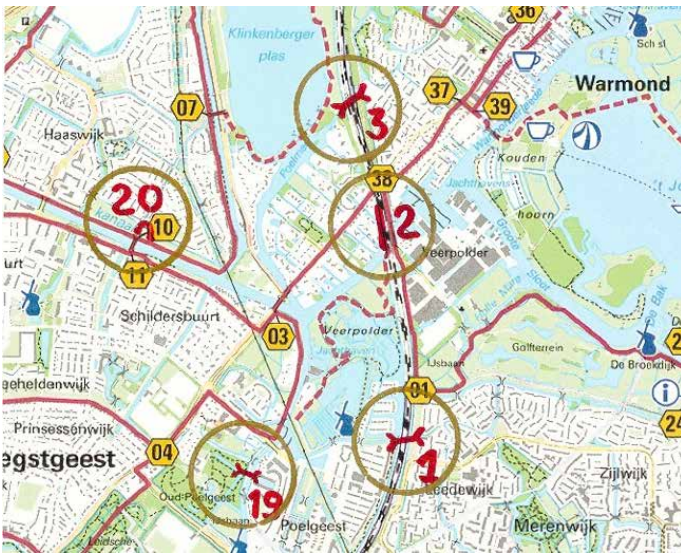
Het kunnen wandelen rond de Kagerplassen gaat om meer dan een enkele ontbrekende schakel. Het beleid is daar gericht op de waterrecreatie: rondom de Kagerplassen liggen eilanden zonder oeververbindingen. Het bleek ook voor betrokken ambtenaren een uitdagende kwestie te zijn om mogelijkheden te stimuleren om het wandelen op die eilanden goed mogelijk te maken (waarbij ook een veerboot onmiskenbaar een rol moet spelen).

Het gaat grotendeels om heel concrete, eenvoudige ingrepen, vaak in aansluiting op wandelpaden die er al zijn. Een paar voorstellen vergen wat meer en zullen navenant ook wel duurder uitvallen.

Een nota en een kaart, het overleg met de instanties

Om duidelijk te maken om welke voorstellen het gaat, hebben de drie vrienden een nota geschreven, voorzien van een kaart. Het ziet er allemaal niet gelikt uit, de kaart is met de hand ingetekend, maar toont wel heel duidelijk om welke ontbrekende schakels het gaat. Het is duidelijk een werkdocument. Met die nota en de kaart gingen ze eerst eens praten met de betrokken ambtenaren van de provincie Zuid-Holland. Die vonden het prachtig, maar lieten weten dat de drie de zes betrokken gemeenten mee moesten krijgen: als die de plannen steunen (en ook mee willen betalen), dan kan de provincie meedoen. Die doet dan een beroep op de subsidiemogelijkheden van het Leader-programma, met Europese gelden.

Dus gingen ze praten met de gemeenten, soms met ambtenaren, soms met de wethouder. Iedereen vond het prachtig, al was de een wat toeschietelijker dan de ander. Daarmee was er nog niets gerealiseerd, want zulke voorstellen moeten eerst verder uitgezocht worden en er moet budget voor worden vrijgemaakt. Want hoe eenvoudig een idee ook is, je kunt niet zomaar een plank over een sloot leggen. Eigenaren moeten meewerken, er moeten procedures worden gelopen, het kost geld om een voorziening te ontwerpen, nog meer geld om die te realiseren en om die te onderhouden. Als de schakel in wandelroutes wordt opgenomen, moeten die routes worden aangepast, de markering aangebracht en ga zo maar door. Je bent er zo maar niet klaar mee.

Wat valt ervan te leren?

De drie initiatiefnemers in Leiden zijn ervan overtuigd dat je het meeste resultaat kunt boeken als je met concrete voorstellen komt. Hun ervaring is dat iedereen met wie je spreekt positief staat om het wandelen te faciliteren, maar men moet wel duidelijke ideeën aangereikt krijgen om budget te reserveren en andere actie te ondernemen. De moeilijkste gesprekspartners zijn de landeigenaren, zoals sommige boeren. Om die mee te krijgen moet je het gesprek met ze aangaan, vaak zo informeel mogelijk, dat overtuigt het meest.

Dan moet je er rekening mee houden dat het jaren kost om resultaat te boeken. Voordat een idee wordt geaccepteerd ben je al even verder, maar daarna begint het pas, al kun je dat meestal wel overlaten aan de betrokken ambtenaren. Je moet het dan wel in de gaten houden, zodat als je merkt dat er een kink in de kabel komt je actie kunt ondernemen.

Wat helpt is om aan de afzonderlijke voorstellen en het initiatief publiciteit te geven, ook in huis-aan-huisbladen, maar altijd met een positieve insteek. Dus: wandelschoenen aan en rondkijken.

Arie de Jong (tekst en foto)

WANDEN

DE MOOISTE WANDELGIDSEN VAN NEDERLAND

WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

Een passie voor pontjes

Over Wim Kusee en www.pontjes.nl

Nederland – waterland. Er is veel water in Nederland: meren en plassen, rivieren, beken, sloten, kanalen en de zee. Nederland is gevormd door het water en het water is gevormd door de Nederlander. Wandelen in en rond water is heel aantrekkelijk. Je bent in de natuur, er zijn meestal veel dieren en planten, en je ziet ook veel geschiedenis van Nederland.

Maar dit vele water heeft een keerzijde: je pad kan ineens eindigen bij het water. En zelfs een betrekkelijk kleine sloot is dan een niet te overbruggen barrière. Naast bruggen zijn er veerponten. Grotere pontveren voor alle verkeer, die het hele jaar varen, en kleinere veerponten, meestal alleen voor fietsers en voetgangers, die soms alleen in het zomerseizoen varen. Er zijn zelfs zelfbedieningspontjes. Hoeveel (openbare) ponten zijn er eigenlijk, wáár zijn ze en hoe weet je wanneer ze varen? Tijd voor een onderzoek.

www.pontjes.nl

Met de zoekterm 'pontjes' verschijnt bovenaan de lijst de website www.pontjes.nl. Wat een verrassing biedt die website! Oogt wat 'old school', maar overzichtelijk en informatief. Een inhoudsopgave, leuke foto's van de pontjes, laatste nieuws, en een kaart van de Benelux, die 'blauw van de pontjes' is. De kaart (OpenStreetMap) is schaalbaar, zodat je precies kunt zien waar het pontje ligt, en het is direct duidelijk of de pont alleen voor voetgangers, of ook voor fietsers en voor auto's is. Als je klikt op het pontje krijg je informatie over vaartijden, soort pont, tarieven, de geschiedenis ervan, contactgegevens en verwijzing naar toeristische informatie. Je kunt gericht zoeken op soort pont (auto-, fiets-, voetveer), provincie en type veerpont. De totale inventarisatie van al die (openbare) veerponten telt op tot meer dan 350, waarvan overigens 115 niet het gehele jaar beschikbaar. En wist je dat er ook nog zo'n 75 heel kleine (speel)pontjes zijn, vooral bij speeltuinen en (vakantie) parken, maar ook voor privégebruik.

De rubriek Nieuws is heel overzichtelijk en actueel. Leuke berichten, met foto van en link naar de pont waar het bericht over gaat. Plus een 'pontje van de maand'. Alles ademt zorgvuldigheid en liefde voor de pontjes. Wie maakt en beheert deze website?

Wim Kusee, verzamelaar van pontjes

Bij veel foto's staat de naam Wim Kusee. Er is een link naar filmpjes en een boekje van Wim Kusee. Op de pagina Contact staat een tekst die duidelijk maakt dat het een 'persoonlijke' website is, met een fotootje erbij. Zou dat Wim Kusee zijn? Inderdaad! Op de mail naar het info-mailadres komt een enthousiast en uitvoerig antwoord van Wim.

Hoe het begon

Wim: "Laat ik beginnen bij het begin. In 1990 ben ik getrouwd en gingen wij in Bodegraven wonen. In januari 1991 maakte ik een fietstocht en kwam in Hekendorp een bordje tegen dat naast een smalle doorgang aan een muur was bevestigd. Daarop stond "naar de veerpont door de poort". Dat wekte mijn interesse,

ik ging daar heen, en zag dat daar een klein pontje lag. Een bel hing aan een paaltje, en na bellen kwam een vrouw naar buiten, draaide een kabel strak over de Hollandse IJssel en bracht mij met een oud pontje naar de overkant. Het was een handbediend pontje, met een klos over de kabel trok de vrouw de pont vooruit. Dat was het begin van mijn hobby. Ik ging verder met inventariseren, er was nog geen internet, maar met de plattegrond van Nederland zocht ik naar locaties waar veerponten voeren."

Eind vorige eeuw kwam er internet.

"Ik heb gewerkt van 1985 tot 2020 als software ontwikkelaar. Het internet trok mijn aandacht. Als hobby begon ik met

het maken van websites. De website www.kusee.nl is daar een uiting van. Al snel begon ik met een onderdeel van die website waarop de veerponten in Nederland werden vermeld, met zoveel mogelijk gegevens van de boten/ponten. Al zoekende vind je zóveel informatie. Later heb ik dit deel van mijn website afgescheiden, en heeft die een eigen domeinnaam gekregen: www.pontjes.nl Het is nog steeds mijn website: ik beheer en onderhoud die in mijn eentje.”

Hoe kom je aan al die informatie?

“Informatie over actuele zaken vind ik voornamelijk op internet. De meldingen van Google-Alert helpen mij daar goed bij. Je geeft daarbij een bepaald zoekwoord op, en als dat woord voorkomt in een nieuwsbericht op internet (bv. website van kranten), dan krijg ik een bericht. Dat zijn er gemiddeld zo’n 10 per dag. Ook van heel lokale kranten die je zelf niet zo één twee drie zou lezen. En alle berichten samen geven mij meestal een goed beeld over de actualiteit. Informatie over vaartijden en dergelijke zoek ik op, van diverse veerpont-exploitanten krijg ik ook bericht als er iets speelt, maar niet van alle. Zelf actief zoeken is dan nodig, overigens in het kader van de hobby geen vervelende bezigheid. Ik probeer ook alle pontjes zelf een keer te bezoeken. Bij de meeste is dat in de loop van de jaren inmiddels gelukt.”

Ben je betrokken bij andere organisaties/verenigingen die zich met de veren en pontjes bezighouden?

“Een aantal jaren ben ik betrokken geweest bij de Vereniging Vrienden van de Veerponten, 10 jaar als bestuurslid, en ook als webmaster. Dat laatste is nu niet meer het geval. Ik heb geen contacten met andere organisaties, soms op incidentele basis een mailtje, maar niet structureel.”

Welke ontwikkeling zie je bij de zelfbedieningspontjes?

“Kleine zelfbedieningspontjes vind je door heel Nederland. Soms is het verschil tussen een speelpontje voor kinderen en een werkelijke veerpont maar klein. Kleine pontjes worden vaak door gemeenten of toeristische instanties aangelegd. Het kost niet zoveel, en de exploitatiekosten zijn laag (zo nu en dan een boutje aandraaien en wat klein onderhoud). Sinds de eeuwwisseling is het aantal kleine pontjes behoorlijk gestegen. Vaak zijn dit soort pontjes opgenomen in een “ommetje” of in een lokale wandeling. Deze pontjes ‘verdwijnen’ niet zo vaak. Soms worden ze vervangen door een bruggetje.”

Alice Drenthe

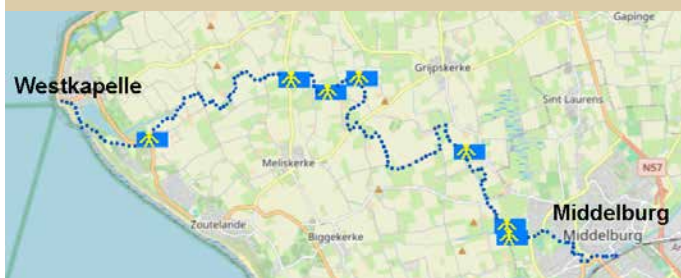
foto's Wim Kusee en Jacky Bax (foto pagina 15)

In de tekst wordt gesproken over ponten, pontjes, pontveren, veerponten, voetveren enzovoort. Het is lastig om met één begrip te werken, vandaar.

Rondje Pontje

Een pontje geeft een tocht vaak iets extra's. Het kan een doel zijn, een mooi gebied bereikbaar maken, een wandeling mogelijk maken. Om zulke wandelrondjes te vinden kun je zoeken op “rondje pontje wandelroute”. Op een lijnwandeling van Middelburg naar Westkapelle langs de watergangen van Walcheren passeer je wel 5 of 6 trekpontjes. Natuurlijk kun je ook zelf een route of rondje uitzetten. En als je een mooie route hebt gemaakt: laat het ons weten, dan kunnen we die op de website van TeVoet plaatsen zodat ook anderen ervan kunnen genieten.

Pontjesverhalen

In 1999 besloten Josephine Bakker en Bettie van Veen om alle pontjes in Nederland een keer te gaan gebruiken. Toen waren het er nog geen 200, nu zijn het er al 340. Sinds die tijd maken ze gemiddeld elke maand een pontjestocht.

Van deze tochten doen ze verslag in hun blog (pontjes-enandereverhalen.blogspot.com) Ze zijn gemakkelijk om te lezen. Inmiddels hebben ze al meer dan 300 pontjes gedaan..... Nog een paar te gaan, en dan weer opnieuw beginnen?

Odewandeling Schin op Geul

Rondwandeling door het Zuid-Limburgse Heuvelland

Zuid-Limburg, één van de mooiste wandelgebieden van Nederland. Een zeer bijzonder landschap, uniek in Nederland, het enige landschap in ons land dat is gevormd door tektonische bewegingen van de aardkorst. De Odewandelroute vanuit Schin op Geul laat je kennismaken met dit landschap.

Vanuit Schin op Geul wandel je langs de Geul naar het Gerendal, een van de grootste droogdalen en bekend om zijn bijzondere orchideeën-pracht in het bloeiseizoen dat loopt van begin mei tot half juni. Daarna gaat het pad omhoog via een holle weg naar het plateau van Margraten met weidse uitzichten over het Limburgse land. Vervolgens daal je af door de bossen en langs het karakteristieke dorpje Stokhem naar de Geul, om over de oeverwal terug te keren naar Schin op Geul.

Het ontstaan van het landschap

Het Zuid-Limburgse Heuvelland ligt op de rand van het Rijnlands Plateau, het hoogland dat miljoenen jaren geleden is ontstaan toen de Afrikaanse tektonische plaat naar het noorden opschoof en de Alpen werden gevormd. Daarbij werd ook het aansluitend noordelijk gelegen laagland opgestuwd waarbij een plateau ontstond met laaggebergten als Eifel, Sauerland en Ardennen en het heuvellandschap van Limburg, de enige plek in ons land waar de oude gesteenten dicht onder of tot op het maaiveld liggen. Een miljoen jaar geleden begon weer een sterke opheffing van o.a. de Ardennen. Deze bodem is nog steeds in beweging, zo'n één centimeter per jaar, waarmee ook Zuid-Limburg verder omhoog komt. Omdat het land ten zuidoosten van de rivier relatief meer steeg dan dat ten noordwesten daarvan, is de loop van de Maas langzaam verschoven. Waar deze oorspronkelijk vanaf Luik onder Heerlen langs naar het noordoosten liep (de Oostmaas), verschoven deze in de loop der tijd naar het westen om uiteindelijk de huidige loop

te bereiken (de Westmaas). Het verschuiven van de Maas ging steeds schoksgewijs: de rivier vond op een gegeven moment vanuit een uitgesleten bedding achter de oeverwal een nieuwe lagere bedding. De ondergrond van Zuid-Limburg bestaat overwegend uit zand- en kalksteen, dat (vergeleken met graniet en basalt) snel erodeert. Hierdoor slijt het oppervlak af en heeft het Limburgse landschap zijn typische plateau-structuur gekregen met relatief diepe rivierdalen. In de IJstijden is het Zuid-Limburgse heuvelland bedekt geraakt met een door wind afgezette laag zeer fijn zand. Het leverde een vruchtbare bodem van löss op, die door zijn fijnheid op een onbegroeide ondergrond gemakkelijk weggeblazen kan worden.

Het Gerendal

Via een stukje Geuldal ga je bij Oud-Valkenburg het Gerendal in: een drie kilometer lang zogeheten droogdal op de helling van het plateau van Margraten. Een droogdal is een dal zonder beek, dat ontstaat als de bodem van een helling betrekkelijk doorlatend is: alleen bij hevige neerslag stroomt er water naar beneden. Het Gerendal is een gaaf dal, zeer stil, een biologische hot spot waar meer dan 250 plantensoorten voorkomen, o.a. orchideeën. Die orchideeën zijn ook te bewonderen in de Orchideeëntuin van Staatsbosbeheer, iets buiten de wandelroute gelegen, nabij de boswachterswoning en het SBB-kantoor. Behalve orchideeën zijn er het hele jaar Mergelland-schappen, wilde koeien en wegkruisen te bewonderen.

Het Plateau van Margraten

Via een fraai stuk langs de bosrand en een weiland bereik je het Plateau van Margraten. Hier zijn landbouwgronden. Het landschap is open, met riante uitzichten over het Limburgse land. Via een holle weg gaat de route weer van het plateau af. Zo'n holle weg kan zijn aangelegd in een droogdal of kan zijn ontstaan doordat een weggetje, dat op een helling lag, ging fungeren als afvoerkanaal voor neerslag. Vanwege de erosiegevoelige ondergrond is dit typisch voor Zuid-Limburg. Aan het einde van de afdaling ligt Stokhem, een vriendelijk Limburgs dorpje. Let op de vakwerkhuisen die je onderweg passeert.

De Geul

Via een stegelke, een klassiek metalen draaihekje, bereik je weer de Geul. Een stegelke verhindert het vee het weiland te verlaten; voetgangers kunnen dat wel. De Geul, belangrijk voor de afwatering van het regenwater naar de Maas, is de snelst stromende rivier van Nederland. Dit is het gevolg van het grote verval (250 m) over een betrekkelijk korte lengte (58 km) met weinig stroomremmingen. Zij kenmerkt zich door haar bijzondere flora en fauna. In het snelstromende water komen o.a. de elrits, de gestippelde alver en de beekforel voor. Ook zijn er het zinkviooltje, de maretak, de barbeel en de geelbuikpad te vinden. Vanwege de vroegere lood- en zinkwinning en de lozing van ongezuiverd afvalwater kan de rivier soms ernstig vervuild zijn; er in zwemmen is daarom verboden. Je wandelt over de rivieroever, met weilanden en bossen, terug naar Schin op Geul.

Schin op Geul

Schin op Geul is het oudste dorp van de gemeente Valkenburg en stamt uit de 9de eeuw. In de Middeleeuwen was het eigendom van diverse abdijen, later van de heerlijkheid Valkenburg. Na afloop van de Tachtigjarige Oorlog werd nog jarenlang onderhandeld over de toedeling van het Limburgse gebied aan het Staatse en Spaanse deel. Dat mondde uit in het Partagetraktaat van 1661. Zuid-Limburg werd een lappendeken. Schin op Geul bleef Spaans. Na een korte Oostenrijkse tijd werd het eind 18de eeuw toebedeeld aan de Republiek der Nederlanden.

Schin op Geul ligt aan de derde spoorweg van Nederland, de in 1853 geopende lijn Maastricht – Aken, de eerste internationale lijn in ons land. Inmiddels is het oude traject Schin op Geul – Aken alleen nog een museumlijn (Zuid Limburgse Stoomtrein Maatschappij, voor rijdagen en rijtijden zie miljoenenlijn.nl). De internationale verbinding loopt via Heerlen.

*Diny van Faassen, Jos van der Heide
foto's pag 17 Bert Hoogveld*

Met dank aan A.G. Jongmans e.a." Landschappen van Nederland" (2013) en Wikipedia.

Orchideeëntuin Gerendal

De tuin werd in 1958 aangelegd door Dr. ir. W.H. Diemont, houtvester bij Staatsbosbeheer, met als doel om bijzondere plantensoorten te beschermen door ze hier op de grashelling aan te planten. In 1969 ontdekte men dat verschillende soorten orchideeën zich hadden vermeerderd en dat er hybride soorten ontstaan waren. Orchideeën zijn fragiele en prachtige bloemen (zie foto), die slechts op enkele plekken in Nederland voorkomen. Ze stellen hoge eisen aan de bodem.

Tijdens openingstijden (1 mei tot 15 juni, toegang gratis) is er een gids van Staatsbosbeheer aanwezig om vragen te beantwoorden en bezoekers rond te leiden. De tuin ligt op een steile helling en de paden zijn smal, dus niet toegankelijk voor mensen met een fysieke beperking. Honden moeten aangelijnd worden.

Om te lopen

De hier beschreven route is te vinden op de website van TeVoet als TeVoet wandelroute 038 Schin op Geul. Ze is 11 km lang en voor ongeveer 75% onverhard.

Andere routes rond het Geuldal zijn de TeVoet wandelroutes 050 De Geul van bron tot monding en 056 Mechelen en de TeVoet Jubileumroutes 15 Eijs en 27 Bunde-Meerssen.

Suggesties voor enkele andere orchideeënroutes:

- het orchideeënpad in het Lauwerszeegebied (Friesland)
- de orchideeënroute (met pontje) rond Heukelum (Gelderland).
- in het natuurgebied Zwanenwater, iets ten zuiden van Callantsoog (Noord-Holland).
- wandelroute Koolmansdijk bij Lievelede (Achterhoek).
- wandelroute De Muy en De Sluffer (Texel).
- orchideeënroute door het centrum van Hoofddorp (Noord-Holland).

Regionieuws

Zuid-Holland - NABO Bodegraven: herstel van de wandelverbinding door wandelduiker in zicht

Wat waren we blij en opgelucht toen we op 28 februari j.l., zittend op de publieke tribune van het gemeentehuis in Bodegraven, hoorden dat de gemeenteraad akkoord ging met de investering van 200.000 euro in de wandelduiker. Want daarmee kan de wandelverbinding gered worden. Ook besloot de raad de NABO pas aan de openbaarheid te onttrekken wanneer de duiker is vervangen door een loopduiker. En dus niet eerder. Dit is de juiste volgorde, waar wij steeds op hebben aangedrongen.

Wat eraan voorafging

Zoals we in Lopend Vuur van december 2023 schreven moest de gemeente met eigen geld over de brug komen om het overleg met ProRail vlot te trekken. Na het teleurstellende overleg met ProRail op 4 oktober bleef het lang stil aan de kant van de gemeente. Totdat eind november B&W met het voorstel kwam om geen intentieovereenkomst aan te gaan met ProRail en de provincie voor het realiseren van de wandelduiker. Tegelijkertijd stelde B&W voor om de NABO aan de openbaarheid te onttrekken.

Iedereen in rep en roer. Het was nu of nooit. We wisten immers dat in augustus 2024 ProRail duikers ging vervangen. Het Wijkteam en de inwoners van Nieuwerbrug gingen aan de slag met een handtekeningenactie. TeVoet ging verder met het bepleiten van de zaak bij de provincie en de gemeentelijke politiek. Bij de Inspraak van 6 december waren er schriftelijke bijdragen van bewoners, 457 handtekeningen, en mondelinge bijdragen van TeVoet en het Wijkteam. Wij hebben in ons pleidooi voor de duiker een bijdrage van 5.000 euro aangeboden en de kennis van onze technisch adviseur.

Dat de inwoners van Nieuwerbrug zo massaal van zich lieten horen is zeker van invloed geweest op het vervolg. Tijdens de raadsvergadering van eind december werd een motie van D'66 om 125.000 euro beschikbaar te stellen aangenomen. Dit stelde de wethouder in staat te gaan onderhandelen met ProRail en de provincie. Door de positieve houding van de provincie en van ProRail leverde dit uiteindelijk bij een begroting van 1 miljoen een kostenverdeling op van 20 % voor de gemeente en de rest gelijk verdeeld voor ProRail en de provincie. Door de

druk van een welwillende raad kwam B&W, zoals bovenaan genoemd, uiteindelijk met een voorstel om de benodigde 200.000 euro te investeren en deze kans te benutten.

Inmiddels hebben we de tekening van de duiker ontvangen. Binnenkort zullen bovengenoemde afspraken in een Driepartijenovereenkomst worden vastgelegd. Op 28 maart jl. was er een persmoment om het resultaat wereldkundig te maken. De werkzaamheden voor de duiker zullen volgens planning al in augustus van dit jaar worden uitgevoerd.

Door onze doelstelling juridisch (bezwaar en beroep) te gebruiken, door samen te werken met politieke partijen, en door het werk van de Werkgroep Innovatie Nieuwerbrug (WIN) en de inwoners hebben we dit resultaat kunnen bereiken.

Eeffien Huizing

van links naar rechts: Gedeputeerde Anne Koning, wethouder Robin Kersbergen, Ani van der Winden (WIN), Eeffien Huizing (TeVoet), Helga Cuijpers (ProRail).

Noord-Holland - Na de NABO in het Laantje van Alverna sneuvelt nu ook de NABO op Buitenplaats Leyduin

Vanaf 29 maart 2024 is de overweg afgesloten met hekken en is er tijdelijke bewegwijzering geplaatst. Later dit jaar zal de overweg definitief gesaneerd worden en zal er nieuwe bewegwijzering geplaatst worden. Gebruikers kunnen Buitenplaats Leyduin en het achtergelegen duingebied bereiken via de bewaakte overweg op de Manspadlaan. Die bevindt zich op enkele honderden meters van de NABO.

Raadsleden Oscar Boeder (CDA) en Thera van der Heijden (GroenLinks) presenteerden eind februari een laatste-kansmotie-voor-het-redden-van-het-beoogde-wandeltunneltje; die breed werd ondersteund en toch sneuvelde. De PvdA trok tijdens de raadsvergadering op de februari schrikkelidag alsnog haar steun in; het coalitiebelang ging helaas voor.

Valt na het opheffen van de NABO Laantje van Alverna, ondanks alle beloften van het tegendeel nu ook de NABO Leyduin weg? Dat valt nog te bezien, denken TeVoet, Wandelnet en het plaatselijk comité dat vliegensvlug een

succesvolle petitie organiseerde. Om het cynisch te zeggen, we kunnen blij zijn met bovenstaand bericht op de website van spoorbeheerder ProRail.

Er is namelijk juridisch iets bijzonders met deze overweg aan de hand. Hij ligt op het terrein van de Buitenplaats Leyduin die eigendom is van Landschap Noord-Holland. Zodoende hebben we te maken met een overweg in handen van een stichting; in het jargon van ProRail een private overweg. Bij zulke overwegen onderhandelt de spoorbeheerder met de eigenaar om deze te kunnen opheffen. Mocht iemand dwarsliggen, beetje dreigen met onteigenen en rammelen met de geldbuidel... Bij niet-private overwegen moet ProRail de gemeenteraad vragen om de NABO aan de openbaarheid te onttrekken en hebben wij als belangenbehartigers het middel van inspraak met daarna bezwaar en beroep.

Terug naar Leyduin. De eigenaar van deze overweg wil juist dat recreanten en wandelaars Leyduin bezoeken. Zodra je door de klaphekken bent (pardon...; was) heette Landschap Noord-Holland, jou van harte welkom. En in zo'n situatie is die NABO wél een openbaar toegankelijk geworden overweg geworden, aldus de Wegenwet. Om redenen dat de eigenaar het publiek welkom heet en omdat de overweg veel langer dan dertig jaar openbaar toegankelijk is geweest.

Kaartfragment – Topotijdreis 1877 – Het oranje-gemarkeerde pad geeft de ligging van het pad weer tot de Leidsevaart via de overweg.

De fysieke afsluiting eind maart is dan ook niet legaal als ProRail daar geen vergunning voor heeft en die heeft hij niet. Gevolg: ProRail handelt in strijd met de Algemeen Plaatselijke Verordening Heemstede en dus overhandigden TeVoet en Wandelnet op 21 maart een uitgebreid handhavingsverzoek aan Burgemeester en wethouders van Heemstede. Dikke kans natuurlijk dat de gemeente niet tot handhaving overgaat; maar in dát geval is een reisje naar de bestuursrechter onze volgende stap. En dus krijgt de gemeenteraad op korte of op langere termijn een nieuwe gelegenheid om recreatie- en wandelbelang alsnog recht te doen.

Peter Oosterling

Noord-Holland - De Amsterdamse bestuursrechter gaat zich over de Hogedijk buigen

Jeroen Jacobse eindigde zijn vorige aflevering van het feuilleton Hogedijk met een hoopvolle gedachte: De fysieke werkelijkheid op de Hogedijk is intussen dat er door aanwonenden meer hekken worden geplaatst... schijnbaar met tijdsloten, overdag open 's nachts dicht... Zit daar onder het gras toch nog een heel klein beetje perspectief voor een praktische oplossing?

Als het aan TeVoet, Wandelnet en Werkgroep HogeDijkOpen (WHDO) ligt wordt het geschil over de hekken die de aanwonenden over het wandelpad op de Hogedijk (Aalsmeer) inderdaad snel en vooral in overleg met hen opgelost. Burgemeester en wethouders Aalsmeer lieten ons echter weten dat het college ons handhavingsverzoek afwijst; we moesten dus eerst ons beroepschrift op de post doen. We hopen dat gaandeweg de rechtszaak er weer openingen komen voor inhoudelijk overleg met de aanwonenden.

Volgens het college zouden wij er niet in zijn geslaagd aan te tonen dat het pad al dertig jaren openbaar toegankelijk is geweest. '(...) vertegenwoordigers van de gemeente hebben geconstateerd na feitenonderzoek, foto-onderzoek en ook eigen ervaring dat het nu afgesloten gedeelte (zeker de laatste 20 jaar) voorzien waren van hek, slagboom, bordjes en 'eigen weg', waardoor de HogeDijk, grotendeels bestaand uit (versnipperd) particulier eigendom, niet kwalificeert als openbare weg'.

Ons beroepschrift ligt inmiddels bij de bestuursrechter in de rechtbank Amsterdam. Allereerst zijn we voor het anker gaan liggen dat het pad dat over de kruin van de Hogedijk loopt door het Hoogheemraadschap van Rijnland wordt onderhouden. In zo'n geval hoeft een pad maar tien jaar toegankelijk te zijn geweest voor een breed publiek en het is volgens de Wegenwet al een openbaar toegankelijke weg geworden. In dat geval zijn bordjes geplaatst na

die gebeurtenis per definitie ongeldig. Best mogelijk natuurlijk dat de rechtbank de eigendom van de bewoners doorslaggevend vindt en niet het onderhoud door het waterschap. In dat geval moeten we geen tien maar dertig jaar vrijelijk kunnen wandelen bewijzen. Wij houden vol dat wij ook daarin zijn geslaagd.

Jan Boomhouwer en Jan Pieter Kockelkorn van WHDO hebben hiertoe de nodige uren recherchewerk gestoken in het per bordje dat het college langs het pad ziet staan achterhalen, wie plaatste het wanneer en vooral ook, waarom? Uit dat onderzoek komt een geheel ander beeld tevoorschijn. Al de hekken zijn per definitie geplaatst nadat de weg dertig jaar toegankelijk is geweest. Deze staan trouwens daar waar de eigenaar eerder geen bordjes had opgehangen.

Na het op 13 maart jl. indienen van ons beroepschrift is het woord nu weer aan het college om op onze stellingen en bevindingen te reageren. Neen, voorlopig gaat dit een langlopend feuilleton worden, met als belangrijk strijdpunt de geschiedenis van bordjes op en langs de Hogedijk.

Peter Oosterling

Ode aan het Onverhard Wandelen

Ook dit jaar worden er weer regelmatig Odewandelingen georganiseerd. Dit zijn begeleide wandelingen, waarbij er aandacht is voor de voordelen van het onverhard wandelen en het belang van het behoud van onverharde paden.

Voorlopige agenda:

25 mei 2024	Zutphen – Almen
13 september 2024	Baarn – Groeneveld – Lage Vuursche
5 oktober 2024	Ede – Lunteren
19 oktober 2024	Zutphen – Klarenbeek

Meer informatie is te vinden op de website van TeVoet/Agenda.
En wil je zelf een keer een odewandeling organiseren?
Neem dan contact op met de coordinator Wim van Tuyl, wimvantuyl@hetnet.nl